

יוצאים מהקווים

אז כמו בכל שנה, לפני חידון התנ"ך שוב צצות השאלות הרגילות - איך לומדים?

שוב קוראים את כל החומר פעמיים? זה לא הצליח בשנה שעברה.... ובאמת למה שזה יצליח השנה? נשנן שוב את כל הרשימות של בראשית ונשכח אותן דקה אחר כך? אז זהו - שלא.

בתור חתן תנ"ך בינלאומי למבוגרים, אני זוכר את הפעם הראשונה שניגשתי לחידון התנ"ך לנוער לפני עשור מטעם בית הספר הממלכתי בו למדתי, והרגשתי שלא משנה כמה אני אדע, המתמודדים של בתי הספר הדתיים תמיד ידעו טוב יותר, כי הם יודעים לשנן הרבה פסוקים או כי עובדים איתם בבית הספר בצורה אינטנסיבית יותר וכל שאיפתי הייתה רק לצלוח את השלב הארצי של הממלכתי. ליותר מזה לא קיוויתי. לשלב המחוזי אכן הגעתי למקום השני המכובד, אך בארצי נפלתי בסבב השאלות הראשון. אכזבה. עם השנים הבנתי שלא היו לי כלים נכונים ללמידה, אך אחרי שזכיתי בעולמי ופיתחתי שיטות למידה חדשות חשבתי שאם מישהו היה אומר לי לפני עשור שכך יש ללמוד, בוודאי הייתי מגיע לשלבים מתקדמים יותר.

כעבור עשור הבנתי עד כמה ההנחות הראשונות שהיו לי על ההבדלים בין הממלכתי לדתי הן שגויות. מולי היו מתמודדים מבוגרים שידעו לשנן ספרים בתנ"ך בעל פה וכמובן שחשבתי שהם יודעים יותר ושאין לי סיכוי מולם, אך ככל שהתקדמנו בשלבים הבחנתי שמה שהיה להם קשה במבחנים, לי היה קל. ואז הבנתי את הסוד הגדול ביותר שעתיד לשנות את כל התפיסה שלי בלמידה לחידונים בכלל - **גם מי שיוזע תנ"ך היטב, לא בטוח שהוא יודע כיצד ללמוד לחידון!**

זאת בגלל שהחידון דורש בקיאות בפרטים הקטנים, מה שחומק מעיני הבקיאים הגדולים... אלו ניואנסים דקים ועדינים ואם לא מתכוונים אליהם היטב, אז הדרך ליפול היא מהירה.

כעת אני רוצה לחלוק את סודות הלמידה הנכונה, כפי שלמדתי אותם בדרך הקשה. אך יש לי תנאי - תהיו פתוחים לפתח רעיונות חדשים ללמידה ותנו לי גם לטעום מהם... שתפו אחד את השני, ויחד ניצור קהילה לומדת שמאוחדת סביב ספר הספרים.

זכרו שעם כל הכלים שתקבלו כאן, אין תחליף לקריאה בתנ"ך עצמו. מה שמופיע שם, אנחנו לא יכולים להחליף באף כלי, וחשוב לקרוא את הפרק עצמו בתנ"ך מספר פעמים, גם אם אנחנו לומדים בעזרת הטבלאות והמסמכים שהכנו לעצמנו.

אני רוצה בהזדמנות זאת להודות **לדורון קדוש**, חתן התנ"ך הארצי של בתי הספר הממלכתיים לשנת תשע"ה על הערותיו והארותיו המחכימות שסייעו בשכלול הקובץ הזה, והרווח כולו שלכם.

בברכת שלמה, המלך החכם בספר משלי:

"תֵּן לְחָכְם וַיְחָכֶם עוֹד"

שלכם, חנניאל מלכה,

חתן התנ"ך העולמי

למבולאים תשע"ה

בפתח הלמידה

קצת אמונה - קבלו החלטה!

להתחיל תהליך של למידה לקראת משהו גדול כמו חידון תנ"ך, מלווה לא פעם בפחדים ושיקולי כדאיות. האם כדאי לי להשקיע בזה? האם בכלל יש סיכוי שזה יצליח? קבלו החלטה שאתם לוקחים על עצמכם להשקיע כמה שיותר, ותאמינו שאתם אכן יכולים לעשות זאת. זה השלב הקודם לכל, מאמינים ומחליטים.

אז לפני שנתחיל בשאלה: "איך לומדים?", בואו נתחיל קודם לשאול: "מה לומדים? מה החומר? כל התנ"ך??? זה אינסופי!

בלי פחד. אתם לא נבחנים על כל התנ"ך, אפילו לא על רובו. יש מספר ספרים ופרקים שמחולקים לפי שלבים, כאשר לקראת כל שלב נוסף עוד חומר. אני רואה לנכון להציג כאן את החומר בשלמותו:

החומר לחידון התנ"ך לנוער לשנים התשע"ו – התשע"ח

שימו לב! החומר לבתי הספר הממלכתיים שונה מזה של בתי הספר הממלכתי-דתי.

חומרי הלימוד לחידון לתלמידי בתי הספר הממלכתיים:

א. לחידון הבית-ספרי	ב. לחידון המחוזי – תוספת לנ"ל
בראשית: כל הספר (50 פרקים)	שמואל א': כל הספר (31 פרקים)
שמות: פרקים א'-ה', י"א-כ', ל"א-ל"ד (19 פרקים)	שמואל ב': כל הספר (24 פרקים)
במדבר: פרקים י"ז, כ"ב, כ"ד, כ"ז, כ"ח, כ"ט, ל"א, ל"ב (16 פרקים)	מלכים א': כל הספר (22 פרקים)
יהושע: פרקים א'-י"א, י"ד, כ"ב-כ"ד (15 פרקים)	מלכים ב': כל הספר (25 פרקים)
שופטים: כל הספר (21 פרקים)	יונה: כל הספר. (4 פרקים)
רות: כל הספר (4 פרקים)	

ג. לחידון הארצי המסכם – תוספת לנ"ל

ויקרא: פרקים י"ט, כ"ד, כ"ה (3 פרקים)

דברים: פרקים כ"ו-ל"ד (9 פרקים)

ישעיה: פרקים א'-ב', י"א-י"ב, מ'-מ"ה,
מ"ט-נ"ח (20 פרקים)

ירמיה: פרקים א'-ב', כ"ו-מ"ה (22 פרקים)

הושע: פרקים א'-ג', י"א-י"ד (7 פרקים)

איוב: פרקים א'-ב', ל"ח-מ"ב (7 פרקים)

עזרא: פרקים א', ג', ז', ט', י' (5 פרקים)

נחמיה: כל הספר (13 פרקים)

דברי הימים א': פרקים כ"ב, כ"ח-כ"ט (3 פרקים)

דברי הימים ב': פרקים י"א-כ'. (10 פרקים)

ד. לחידון העולמי – תוספת לנ"ל

יחזקאל: פרקים א'-ד', י"א, כ', ל"ג-ל"ט

יואל: כל הספר

עמוס: כל הספר

חגי: כל הספר

עובדיה: כל הספר

מיכה: כל הספר

זכריה: פרקים א'-ד', ז'-י, י"ד

מלאכי: כל הספר

משלי: פרקים א'-ד', ח'-ט"ז

תהילים: פרקים ק"כ-קל"ד.

דניאל: פרקים א', ט', י', י"ב

חומרי הלימוד לחידון לתלמידי התי הספר המלאכת"ס-דת"ס

א. לחידון הבית-ספרי

בראשית: כל הספר

שמות: פרקים א'-ה', י"א-כ', ל"א-ל"ד

ויקרא: פרקים י"ט, כ"ד, כ"ה

במדבר: פרקים י'-י"ז, כ'-כ"ה, כ"ז, ל"ב

דברים: פרקים כ"ו-ל"ד

יהושע: פרקים א'-י"א, י"ד, כ"ב-כ"ד

שופטים: כל הספר

רות: כל הספר.

ב. לחידון המחוזי – תוספת לנ"ל

שמואל א': כל הספר

שמואל ב': כל הספר

מלכים א': כל הספר

מלכים ב': כל הספר

ישעיה: פרקים א'-ב', י"א-י"ב, מ'-מ"ה,

מ"ט-נ"ח

ירמיה: פרקים א'-ב', כ"ו-מ"ה

יונה: כל הספר.

ג. לחידון הארצי המסכם – תוספת לנ"ל

הושע: פרקים א'-ג', י"א-י"ד

עמוס: כל הספר

חגי: כל הספר

איוב: פרקים א'-ב', ל"ח-מ"ב

עזרא: פרקים א', ג', ז', ט', י"י

נחמיה: כל הספר

דניאל: פרקים א', ט', י', י"ב

דברי הימים א': פרקים כ"ב, כ"ח-כ"ט

דברי הימים ב': פרקים י"א-כ'.

ד. לחידון העולמי – תוספת לנ"ל

יחזקאל: פרקים א'-ד', י"א, כ', ל"ג-ל"ט

יואל: כל הספר

עובדיה: כל הספר

מיכה: כל הספר

זכריה: פרקים א'-ד', ז'-י', י"ד

מלאכי: כל הספר

תהילים: פרקים ק"כ-קל"ד

משלי: פרקים א'-ד', ח'-ט"ז.

כעת אחרי שאנחנו חדורי אמונה והכרה ביכולתנו להצליח בחידון, לאחר שלקחנו על עצמנו את החידון כמשימה, נפנה לשאלה הבאה- מה יכולים לשאול בחידון?

בחידון התנ"ך השאלות לרוב פשוטות להבנה. לא תמצאו שם שאלות כמו בשיעורי תנ"ך, המשלבות פרשנים שונים, או כל מיני עניינים נסתרים שיש לפענח מתוך הכתוב. אצלנו חושבים פשוט !

יש שאלות הכוללות פסוק (או חלק ש"חתכו" מתוך פסוק), ועל הפסוק הזה שואלים שאלה כלשהי: מי אמר למי? על מי נאמר? למי נאמר? לדוגמה: על מי נאמר: "קל בְּרִגְלֵי קָאֶחָד הַצְּבִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה"?

שאלות אחרות שואלות על מספרים, מקומות או דמויות. לשאלות כאלה צריך ממש לזכור לגבי כל אירוע היכן הוא התרחש, אם מופיע בכתוב מספר - צריך לזכור את המספר ובאיזה הקשר הוא הופיע, וצריך לזכור כל אחת מהדמויות המשתתפות.

דוגמה לשאלת מקום - באיזה מקום התרחשה המלחמה בין אנשי אבשלום לאנשי דוד?

דוגמה לשאלת מספר - כמה חודשים היה ארון ה' בשדה פלשתים?

דוגמה לשאלת דמות - מי היה מלך שלם? או: מי היה בנו של יואש, ממשפחת אביעזר?

סוג נוסף של שאלות שואל על אירוע, אך בלי להביא ציטוט. במצב כזה, מתארים לנו במילים של ימינו אירוע מסוים שקרה, ומבלי לצטט פסוק עלינו לזהות את האירוע המתואר, ולענות על השאלה.

לדוגמה: לפני מלחמה באויבי ישראל, גיזת צמר שנסחטה מילאה ספל שלם במים. אירוע זה שימש אות לכך שה' יושיע את ישראל במלחמה. באיזו מלחמה מדובר?

עלינו להיות ערוכים גם לשאלות שבהן ישאלו אותנו על שני אירועים או יותר. למשל: המלאך הפוגש את גדעון מברכו לשלום ואומר לו שה' עמו. מי עוד בירך לשלום בדרך דומה, בסיפור אחר?

כמובן שישנם עוד סוגים שונים של שאלות, הדורשים הבנה של אירוע או התמצאות בפרטים מסוימים בסיפור. אך אלה הם הסוגים הנפוצים ביותר של שאלות בחידונים.

נציג בפניהם כעת ארגז כלים שיאפשר לכם לצלוח את החידון בשלום ובכיף:

כלי 1: הכנת עמודות טיפוי	כלי 7: חברו שאלות בעצמכם!
כלי 2: טבלת השוואות	כלי 8: מצאו את הסגנון המיוחד
כלי 3: תבניות חוזרות בפסוקים	כלי 9: שירים וסיפורים
כלי 4: שמיעת האוזן	כלי 10: סדרו מחדש את הפרק
כלי 5: להבין מה שקוראים	כלי 11: תוכנה חכמה
כלי 6: דיבוק חברים	כלי 12: ראשי תיבות
	כלי 13: העפה המקראית

כלי ד: הכנת טבלאות מילוי

הכלי הזה ישמש אתכם הרבה במהלך הלמידה, והעיקרון שלו הוא פשוט מאוד. זהו כלי שנועד לזכור פרטים. כשאנו פותחים את ספר בראשית למשל ישר נפרשות לפנינו המון דמויות, דברים שנאמרים בין אחד לשני, שמות של מקומות, שמות של אנשים שאנו פוגשים בפעם הראשונה, ובקיצור פרטים על גבי פרטים. מה שאני ממליץ לעשות הוא להכין מספר עמודות (מומלץ ברוחב דף אופקי) ולהכניס את כל הפרטים שם, עד האחרון שבהם.

? האם לא עדיף לקרוא בקול את הפרקים או פשוט לסכם את הפרק?

אז זהו שממש לא! הדבר החשוב ביותר שיש לשמור עליו כשלומדים לחידון הוא את שפת המקור של התנ"ך, שאלות ציטוטים של 'מי אמר למי?' תופסות מקום נכבד, גם אם לא מרכזי בחידון לנוער. **מטרת הכנת טבלת המילוי היא לדאוג לכך שלא יהיה פרט בתנ"ך שלא נתקלתי בו, שאני לא מכיר.** איך נדע מה להכניס לטורים? האם להכניס כל פסוק ופסוק? זה לא ייגמר!

הכלל הוא שכל מה שאני לא בטוח בו אם אני יודע או לא- נכנס לטורים. פסוקים או פרטים שאני זוכר היטב ואני בטוח שאדע אותם אם אבחן עליהם אין צורך להכניס. למשל: את הפסוק 'לך לך מארצך ממולדתך ומבית אביך' לא אכניס לטורים, כי אני יודע היטב למי נאמר הפסוק. אבל כל שם, מקום, מספר שאני חושש שלא אזכור בהמשך, אני צריך להכניס למקום כלשהו בטורים.

תמונת הכלי:

- ✓ עצם כתיבת הדברים מכניס אותם לראש בצורה מסודרת.
- ✓ סידור הדברים בצורה זו מאפשר לי לחזור על הטורים במקום שוב על כל הספר.
- ✓ הטורים מסודרים לפי סדר הפסוקים, מה שמאפשר לי לזכור את התשובות כי אני יודע שיש סדר בפסוקים. אם אני מעוניין לבחון את עצמי, אני יכול לבלבל את הפסוקים ולסדר אותם לפי האי-בי.

שימושי לספרים:

כל הספרים עם הפרקים הסיפוריים, כלומר פחות טוב לנביאים אחרונים וכתובים. מומלץ להוריד את התוכנה של 'תורת אמת' בכתובת הבאה, למי שאין את התנ"ך על המחשב:

<http://toratemetfreeware.com/online>

חשוב לזכור!! גם חצאי פסוקים נכנסים לטבלה. הבוחן יכול לחצות את הפסוק לשניים ולהביא רק חצי פסוק, או לחתוך את הפסוק במקום כלשהו. תהיו מוכנים לזה.

סמנו במרקרים בצבעים שונים על התנ"ך עצמו את הקטגוריות שלנו בטבלה, מקומות **בצבע אחד**, שמות **בצבע אחר**, מספרים **בצבע אחר** וכן הלאה!

כל כמה זמן, נקרא שוב את הפרקים בתנ"ך, ונראה שחלק מהפסוקים שהכנסנו לטורים כי חשבנו שאולי לא נצליח לזכור, כבר קלים לנו ואנחנו כן בטוחים שנזכור אותם. כך נצמצם את הטורים בכל פעם עוד ועוד, עד שיהיו מעט מאוד פסוקים שאנחנו לא בטוחים לגביהם.

כ"י 2: טבלת השוואות

זה אחד המוקשים הרציניים בחידוני תנ"ך: אתה מקבל פסוק ואתה צריך לומר מי אמר אותו. אתה בטוח שראית אותו פעם, אך פתאום עולה לך בראש פסוק נוסף, דומה מדיי, ואתה כבר לא בטוח בתשובה שלך... קרה לכם פעם? זה מה שמעביר אותנו לכלי הבא. קראו את הפסוקים הבאים:

וְעֵינִי ... כְּבִדּוֹ מִזֶּקֶן לֹא יוֹכֵל לִרְאוֹת

לֹא יָכַל לִרְאוֹת כִּי קָמוּ עֵינָיו מִשִּׁיבּוֹ:

לעיתים גם אחרי שעשינו את המיפוי הראשוני בעמודות כפי שרעשינו למעלה, נישאר בקושי בגלל פסוקים דומים, ויש הרבה כאלה בתנ"ך. לכן חשוב לעשות טבלה כדי להשוות בין הדומים. ראו בנספח דוגמא לטבלה כזו.

בשני הפסוקים מדובר על אדם מבוגר שלא יכול לראות. איך נדע על מי מדבר כל פסוק? זו כבר עבודה שלכם. תנסו למצוא את ההבדלים ולסמן אותם וכן למצוא דרך לזכור אותם. זה מחדד אתכם ומכניס לכם את זה לראש. באחריות. למשל, רק אצל אברהם כתוב שמת בשיבה טובה, אצל ישמעאל ויצחק לא כתוב. ניתן להיעזר במדרשים, בפרשנים או להיות סתם יצירתיים כדי לחדד את ההבדלים לעצמנו. בניית טבלה כזאת תבטיח שאם ראיתם את הפסוק, כבר אי אפשר יהיה להתקיל אתכם!

את טבלאות השוואה בדרך כלל נעשה בסוף, לאחר שמיפינו את כל הפסוקים בספר בטבלת ההשוואות ולאחר שאנו מכירים היטב את החומר, נראה אם עולים לנו בראש פסוקים דומים ונסדר אותם בטבלת ההשוואות זה לצד זה.

שימושי לספרים:

כולם! תורה, נביאים, כתובים, בכולם נמצא דברים דומים.

פס' 3: אלו תבניות חוזרות בפסוקים וסמנו אותן.

תבניות הן דבר שהמוח זוכר מעולה. ככל שנמצא יותר תבניות דומות בפרק, כך המוח יזכור יותר טוב איפה זה נאמר. לדוגמא בישעיה פרק ב' (לממלכתי – בחומר לארצי לממ"ד – בחומר למחוזי):

וּתְמָלֵא אֶרֶצוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וְאֵין קֶצֶה לְאַצְרֹתָיו

וּתְמָלֵא אֶרֶצוֹ סוּסִים וְאֵין קֶצֶה לְמִרְכָּבָתוֹ:

וּתְמָלֵא אֶרֶצוֹ אֱלִילִים לְמַעֲשֵׂה יָדָיו וְשִׁתְּחוּ לְאֲשֶׁר עָשׂוּ אֲצַבְעֹתָיו:

או בהמשך הפרק:

כִּי יוֹם לִיהוָה צָבָאוֹת:

עַל כָּל גֹּאֵה וְרֵם וְעַל כָּל נָשָׂא וְשָׁפַל:

וְעַל כָּל אֶרֶזִי הַלְבָּנוֹן הָרָמִים וְהַנְּשָׂאִים וְעַל כָּל אֱלֹהֵי הַבָּשָׁן:

וְעַל כָּל הַהָרִים הָרָמִים וְעַל כָּל הַגְּבָעוֹת הַנְּשָׂאוֹת:

וְעַל כָּל מִגְדָּל גִּבְהָ וְעַל כָּל חוֹמָה בְּצוּרָה :

וְעַל כָּל אַנְיֹת תַּרְשִׁישׁ וְעַל כָּל שְׂכֵיזֵי הַחֲמָדָה :

ויש עוד דוגמאות רבות. לעיתים זה יכול להיות גם מילה אחת שחוזרת בפרק שיכולה להסגיר את זהות הנביא שאמר את הנבואה. עיינו היטב, ותגלו נפלאות.

שימושי לספרים :

נביאים אחרונים.

כלי 4: שמיסת האזן

הכלי הבא הוא הכלי שבלי ספק שינה לי הכי הרבה את הלמידה לחידון, אך אני לא יודע אם הוא יעבוד לכל אחד, כי צריך זיכרון שמיעתי, אבל שווה לכולם לנסות.

שירות, תפילות או נבואות של נביאים אחרונים או כתובים, הם מהדברים היותר קשים לזכור. האם עכשיו עלינו להתחיל לשנן בעל פה את כל הפרקים האלה?

לשם כך נתן לנו הקב"ה מתנה נפלאה ושמה שמיעת האוזן. אין לי דרך להסביר זאת, אך זה פשוט עובד וזו פשוט מתנה. זו אחת מ-48 הדרכים שהתורה נקנית בהם כפי דברי המשנה באבות ו, 'משנה ו' :

וְהַתּוֹרָה נִקְנִית בְּאַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה דְּבָרִים. וְאֵלוֹ הֵן, בְּתִלְמוּד, בְּשִׁמְיעַת הָאָז, בְּעֲרִיכַת שְׁפָתַיִם..

ולא צריך לעשות מעבר לזה ! ככל שיעבור הזמן תראו איך הפרקים יותר נכנסים לראש יכול מאוד להיות שלא תרגישו בזה בימים הראשונים, אך אל תרפו מזה. זו שיטה שעושה פלאים. שנה לפני החידון הארצי שמעתי הרבה את פרקי נביאים אחרונים ואני ממליץ גם לכם לעשות זאת. כלומר - להתחיל לשמוע פרקים שלמים שוב ושוב. את כל הפרקים של החומר, ובמיוחד את הפרקים שאתם מתקשים בהם או שפחות מוכרים לכם. במקום לשמוע שירים בנייד תקשיבו לשירת דוד משמואל ב'. אין לכם זמן מסודר ? תשמעו תוך כדי נשנוש צהרים, בדרך לבית הספר, לפני השינה, כשיש שיעור חופשי, בנסיעה ובכל פעם שיש זמן. מאיפה ניתן להוריד את הפרקים ? מספר אפשרויות :

- מהאתר של מכון ממרא בחינם, ללא ניגון.

- ניתן לרכוש באתר של לוי סודרי עם ניגון ספרדי.
 - ניתן לרכוש את ערכת "קול התנ"ך" של דן כנר.
 - הכי מומלץ- תהיו יצירתיים! אם יש לכם קול יפה תקליטו את עצמכם במנגינה קליטה או בזמר מוכר ואם אתם מעדיפים לא לשמוע את עצמכם -תנו לחברים שיקליטו בשבילכם. כל מה שצריך זה פלאפון או רשמקול פשוט. תשירו את זה, תנגנו את זה, וזה ייכנס לראש כמו שיר קליט.
- אל תוותרו על הדרך הזו, תתחילו לשמוע מעכשיו. קחו מספר פרקים מוגדר ותשמעו כל פרק כמה שיותר עד שתשמעו שזה נתפס בראש.
- שימושי לספרים:

בעיקר בשירות, תפילות, נביאים אחרונים וכתובים – אבל לא רק. את הפרקים הסיפוריים מומלץ גם לנתח בטבלת ההשוואות.

כלי 5: להבין מה שקוראים- כתבו את פירוש הפסוקים

"כִּי חֲטֵאתָ קֶסֶם מְרִי וְאָוֶן וּתְרַפִּים הִפָּצַר" (שמואל א', טו' 23)

הפסוק הזה לא מובן לנו, שכן אנו לא נתקלים ביום עם המילים מרי, הפצר ותרפים. לא פעם שמת לי לב שכאשר אני לא מבין מה הפסוק אומר, הדבר מקשה עליי לזכור את הדברים. התחלתי להדפיס את החלקים הלא מובנים ולכתוב פירוש. לכן כשאנו נתקלים בפסוקים לא מובנים – מומלץ מאוד להיעזר בפרשנים ולכתוב פירוש פשוט כמה שיותר שיאפשר את הבנת הדברים. אני ממליץ על המצודות דוד שהוא הפשוט ביותר אך גם הבהיר ביותר. למעמיקים יש את האברבנאל שאני מאוד אוהב, וגם את המלבי"ם היותר מעמיק. אבל נקודה שחשוב לזכור היא שהזמן קצר, ולהתעמק בפסוק זה טוב ויפה, אך עדיף אחרי החידון, לכן לא ניתן לפרשנות מקום גדול מדי. לאחר שעשינו זאת נראה שפתאום הפסוק ברור, והכי חשוב שכל אחד יכתוב את הפירוש לעצמו, זה יעבד לכם את החומר בראש.

שימושי לספרים:

כולם! תמיד נמצא דברים שלא פשוט להבין. במיוחד בנביאים אחרונים.

כלי 6: ציבור חברים

לא פעם בלמידה לחידונים שהם באופן טבעי תחרותיים, יש תחושה שהכי טוב ללמוד לבד, שלמידה משותפת יכולה בעקיפין לעזור לשני לנצח וככה אני יורה לעצמי ברגל ומקטין את סיכויי לזכות...

אז שוב הרשו לי לנפץ לכם את הסטיגמה. לימוד משותף אין כמוהו להגדלת סיכויי ההצלחה. קבעו ללמוד ביחד, למדו אחרים, הקימו קבוצות למידה ולהעביר להם מה שאני מעביר לכם פה. כשאתם תלמדו ותעבירו הלאה, תראו שאצלכם הדברים נקלטים יותר טוב. זה בדוק! גם אתם תצליחו וגם החבר יצליח. תמיד טוב שיש מתח באוויר ותחרותיות, אבל חייבים לזכור שבסופו של יום, החידון הוא תמריץ ללמידה. אסור לשכוח את זה.

כלי 7: אתגרו את עצמכם בשאלות שתחרו בעצמכם!

תמיד בחידונים אנו מחפשים בנרות שאלות משנים קודמות כי אנו בטוחים שככל שנקרא יותר שאלות כך הסיכויים להפתיע אותנו בשאלה לא מוכרת ירד משמעותית. אז תנו לי לבשר לכם, שלרוב, מה שהופיע בחידונים משנים קודמות לא יופיע לרוב בשנים הבאות, שכן כמות השאלות שניתן לחבר היא עצומה. כמובן שטוב להתאמן בחידונים קודמים, כדי שנכיר טוב יותר את סגנון השאלות וגם נבחן את עצמנו, אבל כדי להקיף באמת את כל החומר - הפתרון שאני מצאתי לכך הוא לחבר לעצמי שאלות! בחידון, יצירתיות הוא שם המשחק. ככל שנהיה יותר יצירתיים כך אנו מבטיחים שהחומר יישמר אצלנו בראש לטווח ארוך. אם יש קובץ פסוקים שנראה שאנו מאוד רוצים לזכור אך אין לנו שום דבר להיאחז בו, פשוט נמציא שאלה בעצמנו. את החידונים הקודמים נשאיר לחזרות אחרונות.

דוגמא:

שאלה: מסופר שיהונתן העניק לדוד 5 פריטים שלו. מהם הפריטים?

תשובה: וַיִּתְּפֹשֶׁט יְהוֹנָתָן אֶת הַמַּעִיל¹ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתְּנֶהוּ לְדָוִד² וַיַּמְדִּיו וַעֲד³ חֲרָבֹו וַעֲד⁴ קֶשֶׁתֹו וַעֲד⁵ חֲגָרֹו.

נביא שאלה נוספת הפעם מפרק יא' בישעיה (בחומר למחוזי ממ"ד וארצי ממלכתי):

שאלה: נביא מנבא על קיבוץ גלויות המוני שעתיד להתרחש:

'וְנִשָּׂא נָס לְגוֹיִם וְאֶסֶף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וְנִפְצוֹת יְהוּדָה יִקְבֹּץ מֵאַרְבַּע כְּנָפוֹת הָאָרֶץ'. מה יהיה המצב בין אפרים ויהודה בימים ההם? באילו עמים יילחמו?

תשובה: כבר לא יקנאו אלו באלו ויילחמו יחד בפלשתים, בני קדם עמון מואב ואדום: וְסָרָה קִנְאָת אֶפְרַיִם וְצָרְרִי יְהוּדָה וְכָרְתוּ אֶפְרַיִם לֹא יִקְנֹא אֶת יְהוּדָה וְיְהוּדָה לֹא יִצָּר אֶת אֶפְרַיִם: וְעָפוּ בְּכַתֵּף פְּלִשְׁתִּים וְכָה יַחְדּוּ יִבְזּוּ אֶת בְּנֵי קָדִם אֲדוֹם וּמוֹאָב מִשְׁלֹחַ קָדִם וּבְנֵי עַמּוֹן מִשְׁמַעְתָּם:

מה אנו משיגים בכלי של שאילת השאלות?

✓ הסיכוי שיפתיעו אותנו עם שאלה שלא נתקלנו בה יורד משמעותית.

✓ אני בונה לעצמי מאגר שאלות שאוכל לחזור עליהם שוב ושוב.

✓ אני יכול לבקש מחברים או ממשפחה שיבחנו אותי עם השאלות שכתבתי לעצמי.

שימושי לספרים: כל הספרים.

כלי 8: אלת הסגנון המיוחד של ספר.

טוב, אז נכון שכבר בכלי 3 דיברנו על תבניות בפרקים, כעת אנו מדברים על כלי דומה אבל בספרים שלמים. לכל נביא יש את הסגנון המיוחד שהוא התבטא בו. אם נעלה על הסגנון הזה, נוכל לשייך אותו לאותו נביא בקלות, וכשניפגש בפסוק כזה, גם אם לא הכרנו אותו היטב קודם יהיה לנו מאוד ברור מי אמר אותו. נביא מספר דוגמאות לכך. בספר ישעיהו נפגוש את הביטוי 'קדוש ישראל' במספר פעמים רב יותר מאשר בכל התנ"ך כולו. לאחר שעברתי על הספר כמה פעמים, הבחנתי שזה ביטוי מיוחד לישעיה. אצל ירמיה מפורסם הביטוי 'בתולת ישראל', ואצל יחזקאל מוזכרים הגילולים, ביטוי שנביאים אחרים ממעטים להזכיר. אצל הנביא הושע העניין מפורסם במיוחד, הוא מזכיר את המילה 'אפרים' יותר מ-30 פעם בספרו, יחד עם עגלי שומרון, בית און, הגבעה

או פעור. את הביטויים האלה חייבים לסמן ולזכור, כך שהם יקפצו לי אוטומטית כשאתקל בהם. אמנם סיכויי ההצלחה הם לא מאה אחוז, אבל יש סיכויים טובים.

שימושי לספרים: נביאים אחרונים.

כ"י 9: שירם וסיפורם

חברה של המשפחה, אשה שאנו מכנים 'המלכה האדומה', היא אחת כזאת שקורים לה הדברים המוזרים ביותר, וכך היא סיפרה לנו: הכל התחיל כאשר היא **בלעה** במהלך ארוחת צהריים שגרתית לחלוטין מטבע **זהב** שכנראה נפל לאוכל בטעות... מלכה כל כך נלחצה והתחילה ליבב ולבכות כאילו סוף העולם, הפנים שלה החלו לזרוח ולהאיר והיא פחדה נורא, אולי אכלה מטבע רדיואקטיבי, היא רצה לחנות הקרובה לביתה לבקש עזרה, שם מצאה את המוכר שכולם כינו אותו **חושם**, שבמקרה גם היה **תימני**... התימני שמע על מטבע הזהב שאכלה מלכה ונדלק. הוא עודד אותה שלא תהיה בודדה בזמן כזה, ושהיא חייבת להתגבר. הוא הוציא שמלה חדשה ויפה, נתן לה ואמר לה "שימי את זה עלייך, תשכחי מהצרות". לפתע הפסיקה לבכות, יצאה עם **השמלה** וכולם החלו **שורקים** לה ברחובות "מי זו היפה הזו? מלכה?!" השמלה כנראה ממש הלמה אותה. מלכה הצליחה להירגע קצת, ופתאום ראתה את **שאול** החתיך **מרחובות**. "מה הולך מלכה?" נראית טוב! שמלה חדשה?

מלכה הסמיקה. היא תמיד חיבבה את שאול בסתר אך לא העיזה להגיד לו. לפתע הגיח משום מקום עכבר ונכנס למלכי בשמלה. מלכי נכנסה לפאניקה. כל **ההדר** שהיה לה הלך והיא החלה פועה וגועה שוב בבכי. יום טוב לא עבר על מלכה, פתאום היא גילתה על לחייה **זהב**! דמעותיה הפכו זהב! כמו מים מוזהבים! אז הבינה, שווה לבלוע מטבע זהב... עם הדמעות המוזהבות היא קנתה שני בתים ופנטהאוז לה ולשאול, והם גרים מאז יחד... איך הסיפור? אהבתם? נסו לספר אותו לעצמכם שוב.

טוב, אז מי שחשב שהוא אירע באמת שיתעורר מהסרט... זה סיפור שהמצאתי כעת, ב-5 דקות. מה שבטוח, סיפור כזה לא תשכחו בקלות, איזו דרמה! כעת אני רוצה שתנסו לקשר את הסיפור הזה לרשימה הבאה:

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדָוִם לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל: **[לב]** וַיִּמְלֹךְ בְּאֲדָוִם בָּלַע בֶּן בְּעֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה: **[לג]** וַיָּמָת בָּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו יוֹבָב בֶּן זֶרַח מִבְּצָרָה: **[לד]** וַיָּמָת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו חֲשָׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי: **[לה]** וַיָּמָת חֲשָׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הֶדֶד בֶּן בְּדָד הַמֶּכָּה אֶת מִדְּיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֹיֹת: **[לו]** וַיָּמָת הֶדֶד וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שְׁמֶלֶה מִמִּשְׁרָקָה: **[לז]** וַיָּמָת שְׁמֶלֶה וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו שָׁאוּל מִרְחֻבוֹת הַנֶּגֶר: **[לח]** וַיָּמָת שָׁאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו בְּעַל חֲנָן בֶּן עֲכָבוֹר: **[לט]** וַיָּמָת בְּעַל חֲנָן בֶּן עֲכָבוֹר וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו הֶדֶר וְשֵׁם עִירוֹ פָּעוֹ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מִטְרֹד בֵּת מִי זָהָב: (בראשית לו')

זוהי אחת הרשימות בתנ"ך שבחידונים אוהבים לשאול שאלות בסגנון "מי מלך אחרי..."

רשימות בתנ"ך יש לנו למכביר, החל מרשימת התולדות בפרקים הראשונים בבראשית וכלה ברשימות מלכי יהודה וישראל בספר מלכים. רשימות הן אחד הדברים הקשים לזכירה ולכן צריכים להיות שוב, מאוד יצירתיים כדי לזכור אותם. אז הנה לכם, חיברתי סיפור מלא דרמה שעם מעט דמיון תוכלו לחבר אותו למלכי אדום. אם תקליטו שיר קליט ותשמעו אותו שוב ושוב הוא בטוח ייחרת לכם טוב בראש ותשלפו את התשובות מיד.

שימושי לספרים:

לרשימות בעיקר, שנמצאות בכל הספרים.

כלי 10: סדרו את הפרק למחצה

בהרבה ספרים בנביאים האחרונים אנו מוצאים צרה כפולה, לא די שהפרק עצמו קשה להבנה, לעיתים אין שום סדר והיגיון בחיבור של הפסוקים זה לזה..

מה שמקשה עוד יותר לזכור מאין הפסוק מגיע. לכך מצאתי שיטה לא רעה בכלל. סדרו את הפרק במחשב מחדש כך שהסדר שלו ייראה לכם הגיוני, קשרו פסוק לפסוק באמצעות מילים מקשרות, או עניינם משותפים, או שלחילופין, מצאו בפרשנים דרכים מקוריות שהם חיברו בין הפסוקים וראו שאתם זוכרים אותם.

שימושי לספרים:

נביאים אחרונים וכתובים.

כלי 14: שימוש בתוכנת חזרה.

הגענו לכלי הכמעט האחרון, כלי נפלא של שמואל עמרוסי הי"ו, שמהווה תוכנת חזרה מעולה לחידון. לתוכנה קוראים "שנן ושו"ת בתנ"ך". נפתח את התוכנה ונבחר בפונקציה הרביעית- 'היכן זה כתוב'. (באופן כללי זו הפונקציה שנשתמש בה הכי הרבה, השאר פחות יעילות) התוכנה עזרה לי הרבה והשתמשתי בה המון. אני בטוח שהיא תעזור לכם גם את תדעו איך להשתמש בה נכון. את התוכנה יש לרכוש כחוק, היא אינה ניתנת להורדה בחינם. ניתן ליצור קשר עם שמואל במספר: 052-830-8841.

נסמן את הספרים והפרקים שאנחנו רוצים לעבוד ולהתחזק בהם ונתחיל ללמוד. יופיע לכם על הצג חצי של פסוק מתוך הרשימה שבחרתם, ותצטרכו לענות נכון מאיזה ספר לקוח הפסוק. אתם יכולים לבקש רמז וחלק נוסף בפסוק יופיע. טעיתם? לא נורא! רק ככה לומדים. ככל שתרכשו לבחון את עצמכם בתוכנה כך תדעו טוב יותר, תכירו יותר פסוקים ואל תפחדו לטעות. לא יודעים? תוסיפו פסקה נוספת. עדיין לא יודעים? תהמרו! לא תפסידו שום דבר. כך זה נראה בתוכנה:

אתה נדרש לזהות את המקור של הפסוק (הספר) עם כמה שפחות מקטעים

וְהָיָה נִבְלָתָם כְּשֹׁחַה בְּקֶרֶב חוּצוֹת	

ציין פרק/פרשה: [א.] ה. [ב.] א. [ג.] ד. [ד.] ג. [ה.] ב. [ו.] ו

+100 א ב ג פינת המשוב ד ה ו -50

שאלה הבאה הוסף פסקה תשובה מלאה

אני ממליץ שאת כל הפסוקים שטעיתם בהם, תרכזו על דף וורד ותדעו שאלו הפסוקים בהם אתם מסתבכים, ועבדו טוב יותר כדי לזכור אותם. כל אחד מהפסוקים הללו יכול להופיע לכם כשאלה בחידון, ראו הוזהרתם!

עוד מקום בו ניתן לתרגל שאלות רבות לחידון הוא אתר האינטרנט של חידון התנ"ך במקראנט. לחצו שם בדף הבית על המשבצת "טריוויה" ותקבלו עשרות משחקי טריוויה להכנה לחידון – ברמות קושי שונות, בנושאים שונים, ולחידונים שונים.

לכניסה למשחקי הטריוויה [לחצו כאן](#).

כלי 12: ראשי תיבות

כלי זה נועד גם הוא לזכירת רשימות. נתקלתם ברשימה קצרה שאין לכם מושג איך לזכור אותה? נסו להרכיב ממנה ראשי תיבות!

זוכרים את השאלה על חמשת הפריטים שנתן יהונתן לדוד?

בראשי תיבות – **חמקמ"ח**. מזכיר לנו שדוד היה חמקמק במיוחד כשברח מפני שאול.

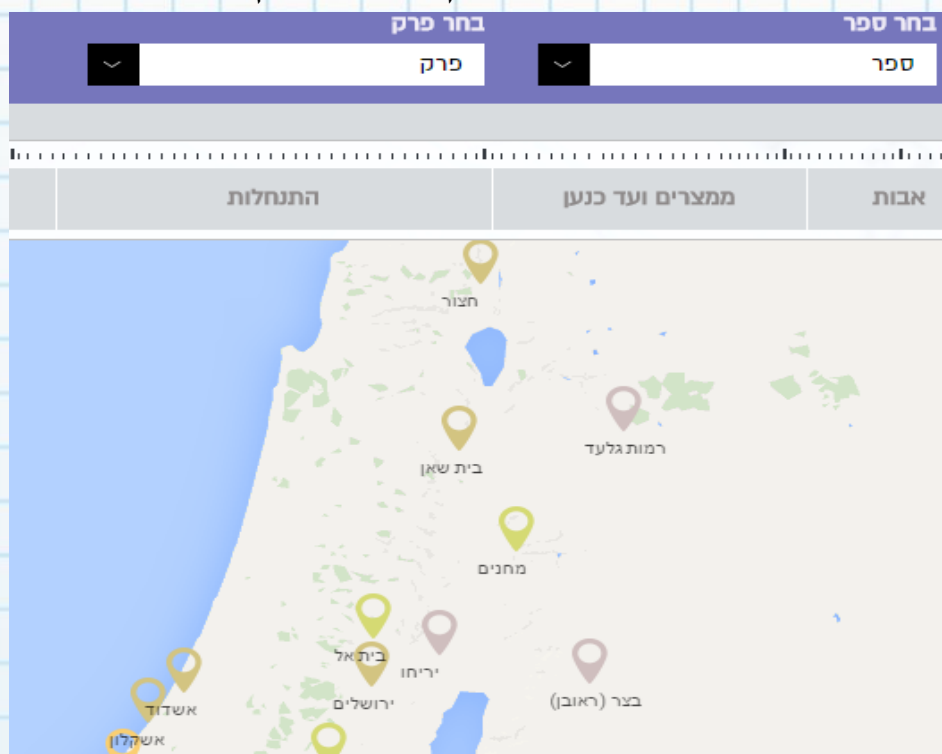
גם כשבונים ראשי תיבות אין גבול ליצירתיות. אפשר להרכיב ראשי תיבות שיוצרים מילה או משפט.

עוד דוגמה מוכרת מההגדה של פסח – ראשי תיבות לזכירת עשר המכות, כל ילד יודע:

דצ"כ עד"ש באח"ב. ועכשיו תורכם לנסות...

כלי 13: התחשו במפה המקראית

הרבה פעמים, השימוש במפה המקראית עזר לי להבין אירוע מסוים שהתרחש והתגלגל ממקום למקום, או כדי לזכור מקומות. אפשר להשתמש במפה מודפסת שקיימת, וניתן לרכוש כזאת בשקלים בודדים, אבל הכי כדאי להשתמש במפה של מכללת הרצוג באתר התנ"ך החדש שלהם. חפשו בגוגל "**התנ"ך הרצוג**". הייחוד שלו בכל הנוגע למקומות בתנ"ך הוא שאני יכול לבחור כל פרק או ספר בתנ"ך והאתר יציג לי מפה לווייטית ורגילה של המקומות המקראיים המוזכרים בו! בכלל כל לומד ימצא באתר הזה עניין ושימוש, יש שם שיעורים יפים ומאמרים ששווים קריאה. מומלץ בחום.

אז הנה לכם, 13 כלים שימושיים להצלחה בחידון. נשמח אם תוסיפו לנו משלכם. ניתן לשלוח לכתובת Chenmalka2@gmail.com.

ועכשיו מה עושים? עכשיו פותחים את התנ"ך, ומתחילים מבראשית... החידון מתקרב! שיהיה לכם בהצלחה!

בדף הבא מוצג נספח לטבלת השוואות ביו שני מקורות או יותר. הטבלה בנויה כך שישנם שני פסוקים מקבילים, אך יש בניהם הבדל דק, ואותו יהיה עלינו לסמן ולזהות. בשורה הראשונה למשל מובאים שני פסוקים הקשורים לקללת האדמה. האחד נאמר לאדם הראשון ואחד נאמר לקין. הם דומים מאוד, ולכן עלינו להבדיל הבדל טוב ביניהם. נשים לב שאצל האדם הראשון מודגשת הארירה, קללת האדמה, "ארורה האדמה בעבורך" ואילו לקין לא נאמר ביטוי דומה. את עמודות המיפוי נציג בקובץ נפרד.

קין	כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֱדֹמָה לֹא תִסֹּף תֵּת כֹּחַהּ לְךָ <u>נַעֲוֹנָד</u> <u>תַּהֲיֶה בְּאֶרֶץ</u> :	אדם	<u>אֲרוּרָה הָאֱדֹמָה בְּעִבּוּרָךְ</u> <u>בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה</u> כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ
אברהם	וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם .. וְאֶתְּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאֶרְבֶּה אוֹתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד **לא נזכר בקרית אלא גבי אברהם ונח.	נח	<u>בְּרִית</u> וְאֲנִי הִנְנִי מְקִים אֶת בְּרִיתִי <u>אִתְּכֶם</u> וְאֶת זֶרְעְכֶם אַחֲרֵיכֶם : (אצל נח ברבים)
אדם וחוה	וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאֹתָם פְּרוּ וּרְבוּ שְׂרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָּהּ	נח	וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאֹתָם פְּרוּ וּרְבוּ שְׂרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָּהּ
עזרא	וַיִּקְרָא בְּסֵפֶר תּוֹרַת הָאֱלֹהִים יוֹם בְּיוֹם **בספר נחמיה כלל לא מוזכרת המילה ברית.	משה	וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם
ירבעם	<u>הִנֵּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם</u>	העם	<u>אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם :</u>
מרגלים	וַתִּשָּׂא כָּל הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בְּלִילָה הַהוּא	מתאווים	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת הָעָם בֹּכָה לְמַשְׁפָּחָתָיו אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיַּחַר אֵף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיִנִי מֹשֶׁה רָע
סיחון	<u>אֶעֱבֹרָה בָּאֶרֶץ</u> לֹא נֹטָה בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם לֹא נִשְׁתַּה מִי בָּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדִּי עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גִּבְלֶךָ	אדום	<u>נַעֲבֹרָה נָא בָּאֶרֶץ</u> לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתַּה מִי בָּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדִּי <u>לֹא נֹטָה יָמִין וּשְׂמֹאל</u> עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גִּבְלֶךָ :
מיכיהו	<u>חַי יְהוָה</u> כִּי אֶת אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֵלַי אֲתוֹ אֲדַבֵּר	בלעם	הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יֹשִׁים יְהוָה בְּפִי אֲתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר
שמואל	וְגַם נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם	בלעם	לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וַיְבֹן אָדָם וַיִּתְּנָחֵם הֵהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדַבֵּר וְלֹא יִקְיַמְנָה

יעקב בברכת יהודה.	כָּרַע רַבֵּץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיָּא מִי יְקִימֵנוּ	בלעם	כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיָּא מִי יְקִימֵנוּ מִבְּרַכִּיד בְּרוּד וְאַרְרִיד אַרור
עובדיה	וַיִּרְשׁוּ הַנָּגֵב אֶת הָרַע עֲשׂוֹ וְהַשְּׂפֵלָה אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיִּרְשׁוּ אֶת שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שִׁמְרוֹן וּבְנִימָן אֶת הַגִּלְעָד	בלעם	וְהָיָה אֲדָוָם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר אִיבֵיו וַיִּשְׂרָאֵל עָשָׂה חֵיל: וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהָאֲבִיד שָׂרִיד מַעִיר
למרגלי ם	אֲדָּ בַּיהוָה אֵל תִּמְרְדּוּ וְאַתֶּם אֵל תִּירָאוּ אֶת עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֵנוּ הֵם סָר צֶלֶם מַעֲלִיָּהֶם וַיהוָה אֲתֵנוּ אֵל תִּירָאֵם	מש לגד וראובן	וְלָמָּה תִּנְיָאוּן אֶת יָב בְּנִי יִשְׂרָאֵל מַעֲבֵר אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה. נֹאמַר ל-
המקוש ש	וַיִּנְיָחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָּרַשׁ מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ	המקלל	וַיִּנְיָחוּ בַּמִּשְׁמֶר לַפָּרֶשׁ לָהֶם עַל פִּי יְהוָה:
אבימל ד	מָה עָשִׂיתָ לָנוּ וַיָּמָה חֲטָאתִי לָךְ כִּי הִבֵּאתָ עָלַי וְעַל מַמְלַכְתִּי חֲטָאָה גְדֹלָה מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ עָשִׂיתָ עִמָּדִי * מָה זֹאת עָשִׂיתָ לָנוּ כְּמַעַט שָׁכַב אֶחָד הָעָם אֶת אֲשֻׁתּוֹ וְהִבֵּאתָ עָלֵינוּ אָשָׁם:	פרעה	מָה זֹאת עָשִׂיתָ לִּי לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אֲשֻׁתְּךָ הוּא
יעקב ועשו	כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רַב מִשְׁבֵּת יַחֲדָו וְלֹא יָכְלָה אָרֶץ מְגוּרֵיהֶם לְשֹׂאת אֹתָם מִפְּנֵי מְקִנֵּיהֶם (לשניהם היה קניין רב)	אברהם ולוט	וְלֹא נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ לְשֵׁבֶת יַחֲדָו כִּי הָיָה רְכוּשָׁם רַב וְלֹא יָכְלוּ לְשֵׁבֶת יַחֲדָו
יאשיהו	לָכֵן הִנְנִי אֹסִפְךָ עַל אֲבֹתֶיךָ וְנֹאסַפְתָּ אֶל קְבֻרָתֶיךָ בְּשָׁלוֹם	אברהם	וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבֹּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה
יפתח	וּתְגַרְשׁוּנִי	יצחק	מִדּוּעַ בָּאתֶם אֵלַי וְאַתֶּם שֹׂנְאֵתֶם אֹתִי וְתִשְׁלַחְנִי מֵאִתְּכֶם
שבטי ישראל עמשא	הִנְנוּ עֹצְמִים וּבִשְׂרָף אֲנַחְנוּ הֲלוֹא עֹצְמִי וּבִשְׂרָי אֲתָה	לבן	אֲדָּ עֹצְמִי וּבִשְׂרָי אֲתָה
אדד האדומ ,	שְׁלַחְנִי וְאַלְךָ אֶל אֶרְצִי	יעקב	שְׁלַחְנִי וְאַלְכָּה אֶל <u>מְקוֹמִי</u> וּלְאֶרְצִי

יהושע שמואל	וְעַתָּה הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְהָטוּ אֶת לְבַבְכֶם אֶל יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם בָּכָל לְבַבְכֶם אַתֶּם שָׁבִים אֶל יְהוָה הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר מִתּוֹכְכֶם וְהַעֲשִׂיתֶם וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל יְהוָה וְעִבְדָּהוּ לְבָדוּ	יעקב	הִסִּירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּתוֹכְכֶם וְהָטְהִירוּ וְהַחֲלִיפוּ שְׁמֹלֵתֵיכֶם
יצחק יעקב	וַיִּגְוַע וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל עַמּוּי זָקֵן וְשָׁבַע יָמִים וַיֵּאָסֶף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמּוּי	אברהם	וַיִּגְוַע וַיָּמָת בְּשִׁיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׁבַע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמּוּי (סבא..)